

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

Z PRZYRODY

WYMAGANIA EDUKACYJNE

Bielsko-Biała 01.09.2021

Szkoła Podstawowa nr 2 Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja

w Bielsku-Białej

KRYTERIA OCEN Z PRZYRODY DLA KLAS IV

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiadomości przewidzianych programem nauczania,
- bierze udział w konkursach przyrodniczych prowadzonych w szkole i uzyskuje w nich wysokie wyniki,
- twórczo i samodzielnie rozwija własne zainteresowania, prezentuje wyniki swoich prac na forum klasy,
- wyraża własne zdanie i popiera je logiczną argumentacją,
- regularnie wykonuje dodatkowe zadania zaproponowane przez nauczyciela,
- wykazuje dużą aktywność na lekcjach,
- sumiennie odrabia zadania domowe.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiadomości przewidzianych programem nauczania,
- bierze udział w niektórych konkursach przyrodniczych przeprowadzanych w szkole,
- poprawnie wykonuje zadania obowiązkowe oraz dodatkowe,
- poprawnie posługuje się językiem przedmiotu,
- bierze aktywny udział w lekcjach,
- wykonuje zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu dobrym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- odrabia zadania domowe,
- łatwiejsze zadania rozwiązuje samodzielnie, a trudniejsze przy pomocy nauczyciela.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu dostatecznym,
- jest mało aktywny na lekcjach,
- nie zawsze ma odrobione zadania domowe.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania w stopniu bardzo słabym,
- rozwiązuje problemy o niewielkim stopniu trudności tylko przy pomocy nauczyciela,
- nie wykazuje aktywności na lekcjach,
- zadania domowe wykonuje nieregularnie, zazwyczaj z błędami.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności, a braki uniemożliwiają mu naukę w klasie programowo wyższej,
- na lekcjach nie pracuje,
- nie odrabia zadań domowych.

FORMY OCENIANIA

1. W trakcie roku szkolnego uczeń otrzymuje oceny za:

a) prace pisemne:

- sprawdzian (zapowiedziany tydzień wcześniej) – co najmniej 2 oceny (bardzo wysoka waga oceny 3x)
- kartkówka (obejmuje 3 ostatnie tematy – nie musi być zapowiedziana) – co najmniej 1 ocena (wysoka waga oceny 2x)

b) odpowiedź ustną:

- obejmuje 3 ostatnie tematy (wysoka waga oceny 2x)

2. Dodatkowo uczeń może otrzymać ocenę za:

- Aktywność na lekcji (5 plusów = bardzo dobry, 5 minusów = niedostateczny) – (normalna waga oceny 1x)
- Praca w grupach –(normalna waga oceny 1x)
- Zadanie domowe - (normalna waga oceny 1x)
- Prace dodatkowe np. referat, prezentacje, samodzielne wykonanie doświadczenia itp. - (normalna waga oceny 1x)
- Prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń- (normalna waga oceny 1x)
- Wysokie wyniki w konkursach przyrodniczych - (bardzo wysoka waga oceny 3x)

3. Poprawie podlegają wyłącznie oceny ze sprawdzianów. Ocenę można poprawić raz w ciągu 2 tygodni od jej otrzymania lub od powrotu ucznia do szkoły po nieobecności, w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.

4. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika, zastępuje dotychczasową i staje się oceną obowiązującą, również wtedy, gdy jest niższa od oceny wcześniejszej.

5. Uczeń nieobecny na sprawdzianie otrzymuje do dziennika wpis *nb*. W terminie do dwóch tygodni, w czasie wyznaczonym przez nauczyciela ma obowiązek zaliczyć sprawdzian.

6. Uczeń może być nieprzygotowany do lekcji raz w półroczu (nie obejmuje to zapowiedzianych kartkówek i sprawdzianów).

7. Uczeń ma prawo zgłosić, że jest nieprzygotowany do lekcji na pierwszych zajęciach po dłuższej (trwającej co najmniej 5 dni) usprawiedliwionej absencji.

8. Zeszyty (przedmiotowy oraz ćwiczeń) muszą być prowadzone na bieżąco, a w razie nieobecności uzupełnione w ciągu tygodnia.

9. Uczeń przygotowany do lekcji ma:

- zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń,
- podręcznik
- przybory do pisania i rysowania
- odrobione zadanie domowe
- utrwalony materiał z poprzednich lekcji

10. Skala ocen:

Oceny bieżące i klasyfikacyjne ustala się w stopniach wg następującej skali:

- stopień celujący – 6
- stopień bardzo dobry – 5
- stopień dobry – 4
- stopień dostateczny – 3
- stopień dopuszczający – 2
- stopień niedostateczny – 1

Przy ocenach bieżących dopuszcza się stosowanie znaku (+) oraz znaku (-). Stopnie roczne i na świadectwie wystawiane są bez wymienionych znaków.

11. W przypadku prac pisemnych stosuje się następujące progi procentowe dla poszczególnych ocen:

- ocena celująca: 100% punktów.
- ocena bardzo dobra: 90% – 99%
- ocena dobra: 75% – 89%
- ocena dostateczna: 50% – 74%

- ocena dopuszczająca: 30% – 49%
- ocena niedostateczna: 0% – 29%

12. Pozostałe kwestie – WZO.

Wymagania edukacyjne dla klasy IV

Dział „Ja i przyroda” - wymagania na ocenę:				
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • podaje sposoby poznawania przyrody; • podaje przykłady wykorzystania zmysłów podczas prowadzenia obserwacji przyrodniczych; • wymienia różne źródła wiedzy o przyrodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby korzystania z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie; • podaje przykłady sposobów poznawania przyrody i określa, jaką rolę zmysłów w każdym z takich przykładów. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby poznawania przyrody; • określa rolę zmysłów w poznawaniu przyrody; • wyjaśnia, dlaczego w poznaniu przyrody należy korzystać z różnych źródeł wiedzy. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań, które może sam wykonać w celu przeprowadzenia obserwacji przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje instrukcję obserwacji najbliższego otoczenia.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy przyrządów stosowanych w poznawaniu przyrody; • wskazuje różne źródła wiedzy o przyrodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie przy planowaniu obserwacji; • poprawnie korzysta z przyrządów; • wymienia zasady bezpiecznego korzystania z przyrządów służących do obserwacji przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak należy korzystać na lekcjach przyrody z przyrządów: lupy, kompasu, taśmy mierniczej; • określa przeznaczenie poznanych przyrządów; • posługuje się przyrządami podczas prowadzonych obserwacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego podczas obserwacji przyrodniczych należy stosować zasady bezpieczeństwa; • podaje przykłady zastosowania przyrządów (lupy, kompasu, taśmy mierniczej) w poznawaniu przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zastosowania mikroskopu.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega obserwacja przyrodnicza; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obiektów i organizmów, które można 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie, planując 	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentuje obserwacje 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i dokumentuje przeprowadzenie

<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> obserwować; odczytuje informacje z przyrządów. 	<ul style="list-style-type: none"> obserwacje przyrodnicze; odczytuje instrukcje przeprowadzania obserwacji. 	<ul style="list-style-type: none"> przyrodnicze; przeprowadza obserwacje na podstawie instrukcji w podręczniku. 	<ul style="list-style-type: none"> doświadczeń przyrodniczych; uzasadnia, że obserwacje są źródłem wiedzy o przyrodzie.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega doświadczenie przyrodnicze; wymienia zasady bezpieczeństwa podczas doświadczeń przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie podczas planowania doświadczeń przyrodniczych; wyjaśnia różnice między doświadczeniem a obserwacją. 	<ul style="list-style-type: none"> dokumentuje doświadczenia przyrodnicze; przeprowadza doświadczenie na podstawie instrukcji w podręczniku. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady dokumentowania doświadczeń przyrodniczych; uzasadnia, że doświadczenia są źródłem wiedzy o przyrodzie.

Dział „ 4 strony świata” - wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest widnokrąg; opisuje przebieg widnokrzęgu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy dana osoba zmienia miejsce obserwacji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy obserwator zmienia wysokość, z której obserwuje widnokrąg. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, jakie obserwacje można prowadzić na widnokrzęgu. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że widnokrąg zmienia się w momencie zmiany miejsca obserwacji i wysokości obserwacji.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kierunków głównych; wyznacza kierunki główne w terenie za pomocą kompasu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza kierunki geograficzne na widnokrzęgu za pomocą kompasu i kierunek północny za pomocą gnomonu; wskazuje kierunki główne w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kierunki główne, używając nazw polskich i ich skrótów w języku angielskim; odczytuje z różny kierunków nazwy kierunków pośrednich. 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca; odczytuje z różny kierunków nazwy kierunków pośrednich i wskazuje je w terenie; używa skrótów kierunków pośrednich w języku angielskim. 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca i Gwiazdy Polarnej; wyjaśnia, jak wyznaczyć kierunki w terenie bez użycia przyrządów, tylko obserwując przyrodę.
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje położenie Słońca nad widnokrzęgiem w ciągu doby; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w terenie oraz na schemacie (lub horyzontarium) miejsca wschodu, zachodu i 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między wysokością Słońca a długością 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie pozorna wędrówka Słońca nad

<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje pozorną wędrówkę Słońca w ciągu doby; • wskazuje na widnokręgu miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca w ciągu doby. 	<p>górowania Słońca w ciągu dnia oraz w różnych porach roku.</p>	<p>i w ciągu roku.</p>	<p>cienia w ciągu dnia i w ciągu roku;</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany w położeniu Słońca nad widnokręgiem w ciągu dnia i w ciągu roku. 	<p>widnokręgiem.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • rysuje plan dowolnego przedmiotu; • odczytuje informacje z legendy planu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynności umożliwiające sprawne narysowanie planu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że plan i mapę rysujemy w zmniejszeniu; • opisuje najbliższą okolicę na podstawie planu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między planem a mapą; • wyjaśnia znaczenie umiejętności czytania planu najbliższej okolicy szkoły (miejsca zamieszkania). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość rysowania planów jest przydatna; • wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość czytania planów jest przydatna.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje map, np. topograficzną, turystyczną; • rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy: punktowe, liniowe, powierzchniowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z informacji zawartych w legendzie mapy; • odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą. 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta mapę • interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach; • opisuje środowisko przyrodnicze wybranego obszaru, korzystając z różnych map 	<ul style="list-style-type: none"> • układa instrukcję ułatwiającą czytanie wybranego fragmentu mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje wycieczkę po nieznanym terenie, korzystając z mapy; • wskazuje różnice wysokości i nachylenie terenu na trasie wycieczki na podstawie poziomicy.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę; • wymienia sposoby pomiaru odległości w terenie; • wyjaśnia, co to jest szkic; • wykonuje i opisuje szkic okolicy szkoły; • posługując się legendą, odnajduje na planie szkołę i dom. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu; • opisuje drogę z domu do szkoły, używając nazw kierunków głównych i pośrednich. 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje mapę w terenie za pomocą kompasu; • mierzy odległości w terenie na podstawie liczby swoich kroków; • szacuje odległość w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje mapę w terenie za pomocą obiektów terenowych; • podaje różnice między szkicem, planem a mapą; • przemieszcza się w terenie zgodnie z kierunkami i odległościami określonymi wcześniej podczas planowania trasy marszu. 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki; • określa wzajemne położenie obiektów na planie, mapie topograficznej i w terenie; • określa odległości w terenie na podstawie podziałki liniowej

Dział 3. Pogoda i pory roku - Wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest pogoda; • podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury; • odczytuje z termometru temperaturę powietrza; • wskazuje na termometrze temperaturę ujemną i dodatnią. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki pogody; • prowadzi obserwacje temperatury powietrza; • podaje przykłady wpływu temperatury na życie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje zastosowanie termometru w różnych sytuacjach życia codziennego; • w ciągu danych wskazuje najwyższą i najniższą temperaturę. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia budowę termometru cieczowego; • analizuje zapisane wyniki pomiarów temperatury powietrza; • oblicza różnice temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zależności między wysoką lub niską temperaturą powietrza a funkcjonowaniem organizmów; • podaje przykłady zawodów uzależnionych od określonej temperatury powietrza.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia trzy stany skupienia wody; • określa stopień zachmurzenia (niebo bez chmur, zachmurzenie częściowe, zachmurzenie całkowite); • podaje nazwę przyrządu do mierzenia wielkości opadu atmosferycznego i jednostki, w których podaje się wielkość opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia opady od osadów atmosferycznych; • wymienia stany skupienia wody; • prowadzi dzienniczek pogody uwzględniający temperaturę powietrza, zachmurzenie oraz opady i osady atmosferyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady opadów i osadów atmosferycznych oraz wskazuje ich stan skupienia; • wyjaśnia, jak można zmierzyć wielkość opadów atmosferycznych; • dostrzega zależności między poznanymi składnikami pogody, tzn. temperaturą powietrza a opadami i osadami atmosferycznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposób powstawania chmur; • charakteryzuje zjawiska pogodowe: burzę, tęczę, deszcze nawalne, intensywne opady śniegu i opisuje ich następstwa; • wskazuje lub rysuje znaki, które są umieszczane na mapach prognozy pogody dla zachmurzenia i opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie doświadczenia opisuje, jak powstają opady; • wymienia rodzaje chmur.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne; • podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć ciśnienie atmosferyczne; • podaje jednostkę ciśnienia atmosferycznego; • podaje nazwę przyrządu, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje zasadę określania kierunku wiatru; • wyjaśnia, skąd wieje wiatr północny, południowy itd.; • opisuje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych (burzy, huraganu, zamieci śnieżnej). 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunek wiatru w dniu obserwacji; • określa prędkość wiatru (wiatr silny, słaby, brak wiatru); • odczytuje z aktualnej mapy pogody kierunek i prędkość wiatru w swojej miejscowości; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na podstawie doświadczenia, jak powstaje wiatr; • dostrzega zależności między zmianami ciśnienia a kierunkiem i prędkością (siłą) wiatru; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje informacje na temat ostrzeżeń przed silnym wiatrem dla swojej miejscowości lub informacje o skutkach silnego wiatru w miejscu swojego zamieszkania;

<p>za pomocą którego można zmierzyć kierunek i prędkość wiatru;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje jednostki, w których można określić prędkość wiatru. 		<ul style="list-style-type: none"> • podaje skutki silnego wiatru. 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznacza na mapie Polski określony kierunek wiatru; • wyjaśnia, czym jest huragan i zawieja śnieżna; • podaje skutki zawiei śnieżnej i huraganu. 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje prosty wiatromierz lub planuje ćwiczenie badające kierunek wiatru.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku; • podaje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku: burze, huragany, deszcze nawalne, zawieje śnieżne. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje prognozę pogody przedstawioną na mapie za pomocą znaków umownych. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wykresy i rysunki, przyporządkowując im zjawiska pogodowe w poszczególnych porach roku. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi w samodzielnie opracowanym kalendarzu obserwacje pogody uwzględniającą zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku (używa w zapisach właściwe jednostki pomiaru).

Dział „Moje ciało” - Wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia układy narządów budujące ciało człowieka; • wyjaśnia, do czego służy szkielet; • wyjaśnia, jak należy dbać o prawidłową postawę ciała. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na planszy i podaje nazwy elementów szkieletu: czaszka, kręgosłup, klatka piersiowa, kości kończyny górnej, kości kończyny dolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy składowe szkieletu człowieka i rozumie ich rolę; • uzasadnia, dlaczego stawy umożliwiają człowiekowi poruszanie się. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega współdziałanie szkieletu z mięśniami; • na modelu szkieletu człowieka wskazuje ruchome połączenia kości – stawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego stawy umożliwiają człowiekowi poruszanie się.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy układ pokarmowy; • opisuje, jak należy dbać o układ pokarmowy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki pokarmowe zawarte w różnych produktach; • na planszy układu pokarmowego wskazuje jamę ustną, przełyk, żołądek, jelito cienkie, jelito grube, odbył. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na planszy i na własnym ciele ślinianki, wątrobę, trzustkę i żołądek. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to znaczy trawienie pokarmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego pokarm powinien być dokładnie pogryziony
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy układ oddechowy; • opisuje, jak należy dbać o układ oddechowy 	<ul style="list-style-type: none"> • na planszy układu oddechowego wskazuje jamę nosową, krtań, tchawicę, oskrzela i płuca. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę jamy nosowej, krtań i płuc w oddychaniu. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego należy oddychać przez nos. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, korzystając z planszy, drogę, jaką przebywa wdychane powietrze i dalszą

				wędrówkę tlenu do komórek ciała.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy układ krwionośny; • opisuje, jak należy dbać o układ krwionośny. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie rolę serca w krążeniu krwi; • wymienia funkcje krwi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak zmienia się tętno pod wpływem wysiłku fizycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje naczyń krwionośnych i omawia ich rolę. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego człowiek umiera, gdy ustaje praca jego serca.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice w wyglądzie zewnętrznym kobiety i mężczyzny; • rozpoznaje na schematach komórki rozrodcze męskie i żeńskie oraz podaje różnice między nimi; • opisuje, jak dbać o układ rozrodczy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy układ rozrodczy męski i żeński; • podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na planszy narządy budujące układ rozrodczy kobiety i mężczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje poszczególnych narządów w układach rozrodczych kobiety i mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z czego wynikają różnice między układem rozrodczym męskim i żeńskim.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie płciowe; • wymienia zasady higieny w okresie dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany fizyczne i psychiczne zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na organizm w okresie dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje proces dojrzewania płciowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice w dojrzewaniu dziewcząt i chłopców.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę odgrywa układ nerwowy w organizmie; • podaje nazwy zmysłów człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; • podaje podstawowe zasady dbałości o wzrok i słuch. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na planszy główne narządy układu nerwowego i podaje ich nazwy; • opisuje rolę zmysłu wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku w odbieraniu informacji z otoczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę odgrywa mózg; • za pomocą doświadczenia wykazuje współdziałanie zmysłu węchu i smaku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia funkcjonowanie narządów wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku i uzasadnia ich rolę w odbieraniu informacji z otoczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.

Dział „Moje zdrowie i bezpieczeństwo” - wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, po czym można poznać, że organizm choruje; • opisuje sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; • wyjaśnia, czym są wywołane choroby zakaźne; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym różnią się choroby zakaźne od chorób pasożytniczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; • wyjaśnia, czym jest

zapobiegania chorobom.	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka; • wyjaśnia, czym są choroby pasożytnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pasożytów i chorób wywołanych przez pasożyty. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego osoba chora na chorobę zakaźną powinna się zgłosić do lekarza. 	<p>odporność i jak ją nabyć;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób, przeciwko którym można się zaszczepić.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje właściwości różnych substancji, np. plasteliny, szkła, gąbki; • odszukuje na opakowaniu środka czystości piktogramy informujące o tym, że są one szkodliwe dla zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> • bada właściwości substancji; • wyjaśnia, dlaczego na opakowaniach produktów szkodliwych są umieszczane symbole ostrzegawcze. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest właściwość substancji; • odróżnia substancje kruche od sprężystych i plastycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przedmioty codziennego użytku wykonane z substancji kruchych, sprężystych i plastycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa sposób stosowania środka chemicznego na podstawie informacji umieszczonej na opakowaniu; • uzasadnia zastosowanie substancji sprężystych, kruchych i plastycznych do wykonania przedmiotów codziennego użytku.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zwierząt jadowitych, roślin trujących; • wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak należy pielęgnować trujące rośliny pokojowe; • wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku wykrycia na skórze kleszcza. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób postępowania • w wypadku użądlenia lub kontaktu z rośliną trującą; • podaje, jak postępować w wypadku ukąszenia przez żmiję, pogryzienia i użądlenia przez owady 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i krótko charakteryzuje choroby, które mogą być następstwem ukąszenia przez kleszcza.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje skóry; • wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; • opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku oparzenia i odmrożenia; • opisuje objawy złamania kości. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego nie należy się opalać bez zabezpieczenia skóry. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między zwichnięciem, złamaniem a stłuczeniem; • podaje numery alarmowe służące do wezwania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy; • tłumaczy, czym jest omdlenie; • wyjaśnia, jak postępować w razie omdlenia i w wypadku krwawienia z nosa.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest uzależnienie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia negatywne skutki uzależnienia od papierosów; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego zbyt częste korzystanie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki działania nikotyny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest asertywność;

<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady środków uzależniających. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na etykietach napojów energetyzujących substancje szkodliwe, które mogą powodować uzależnienie. 	<p>z telefonu komórkowego może prowadzić do uzależnienia.</p>	<p>i alkoholu oraz napojów energetyzujących na organizm człowieka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, dlaczego znajomości zawarte przez Internet mogą być niebezpieczne.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co oznacza pojęcie: higiena osobista; • opisuje zasady dbania o własne ciało; • wymienia zasady zdrowego odżywiania; • wymienia elementy zdrowego stylu życia. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki niewłaściwego odżywiania; • podaje przykłady potraw, których nie należy spożywać ze względu na dużą zawartość soli, cukru lub tłuszczu; • wyjaśnia, dlaczego sen i ruch są niezbędne dla zachowania zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego niewłaściwe odżywianie może powodować otyłość, niedożywienie lub inne groźne choroby; • wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia i charakteryzuje jego elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad zdrowego stylu życia pozwala zachować zdrowie; • potrafi ułożyć tygodniowy jadłospis uwzględniający zasady zdrowego odżywiania. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kolejne poziomy piramidy pokarmowej, korzystając z samodzielnie przygotowanego plakatu; • potrafi właściwie zaplanować dzień.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady właściwego spędzania wolnego czasu przez ucznia kl. 4.; • wskazuje niebezpieczeństwa związane z wypoczynkiem nad wodą; • wymienia zasady właściwego odpoczynku nad wodą 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady niebezpiecznych sytuacji podczas pobytu na wsi; • wyjaśnia, jak należy się zachować, gdy znajdzie się niewybuchy lub niewypały; • opisuje bezpieczne poruszanie się na rolkach i rowerze; • opisuje zasady bezpieczeństwa podczas zimowego wypoczynku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego nie każdy plac zabaw jest bezpieczny; • wyjaśnia, dlaczego właściwe poruszanie się na rowerze i na rolkach oraz właściwe wyposażenie jest ważne. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje ubiór dostosowany do jazdy na rowerze, rolkach oraz do sportów zimowych; • wyjaśnia, jak można pomóc tonącemu. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak należy dbać o bezpieczeństwo podczas zabawy wypoczynku; • wyjaśnia, kiedy kąpiel w morzu jest niebezpieczna; • wyjaśnia, co to jest reguła ograniczonego zaufania; • podaje rozwinięcie skrótu GOPR.

Dział „Środowisko w mojej okolicy” - wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i podaje nazwy składników przyrody ożywionej i nieożywionej występujące w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentuje składniki przyrody ożywionej i nieożywionej. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody; • podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje przyrodę do własnych potrzeb i jak przyroda 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje prezentację o środowisku najbliższej okolicy, w prezentacji uwzględnia składniki przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym celu korzysta z różnych źródeł

			wpływa na człowieka.	informacji.
<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy; odróżnia wypukłe formy ukształtowania terenu od wklęsłych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy form wypukłych i wklęsłych; wymienia nazwy form terenu występujących w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy pagórka (szczyt, wierzchołek, stok łagodny, stok stromy); wskazuje elementy doliny (zbocze strome, zbocze łagodne). 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między kotłiną a doliną; wyjaśnia, co to jest ukształtowanie terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli różne typy ukształtowania terenu (teren równinny, pagórkowaty, górski); podaje przykłady ukształtowania powierzchni w różnych częściach Polski.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje skał; wymienia skały występujące w okolicy swojego miejsca zamieszkania. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady skał sypkich, zwięzłych i litych; podaje przykłady przedmiotów wykonanych ze skał. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest skała; podaje różnice między skałami sypkimi, zwięzłymi a litymi. 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia skały luźne od litych i zwięzłych; określa rolę zmysłów człowieka w poznawaniu skał; opisuje różne rodzaje skał. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy skał; podaje przykłady zastosowania skał.
<ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki życia na łądzie, uwzględniając zawartość tlenu, wilgoci i nasłonecznienie (temperaturę powietrza). 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sposobów przetrwania okresu zimy przez rośliny i zwierzęta. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowania roślin do warunków suchych i wilgotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przystosowanie roślin do zdobywania światła. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową zwierząt a przystosowaniem do życia w różnych warunkach.
<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych; wymienia cechy roślinożerców i drapieżników. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje rodzaje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu; opisuje znaczenie roślin w przyrodzie i życiu człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między samożywym a cudzożywym sposobem odżywiania. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób odżywiają się rośliny; podaje, czym się różnią roślinożercy od drapieżników. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki niezbędne do przebiegu fotosyntezy.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy roślinności w lesie; wymienia podstawowe zasady właściwego zachowania się w lesie. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje i wskazuje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe gatunki roślin i zwierząt żyjących w lesie oraz przyporządkowuje je do odpowiednich warstw lasu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia organizmów w lesie; gromadzi i prezentuje w klasie informacje na temat lasu znajdującego się w najbliższej okolicy.
<ul style="list-style-type: none"> podaje warunki odpowiednie dla rozwoju grzybów; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na okazach naturalnych, planszach i zdjęciach pospolite grzyby 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na schemacie budowę grzyba kapeluszowego. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady wykorzystania drożdży do 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie grzybów w przyrodzie oraz życiu człowieka.

<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących; podaje różnice między pieczarką a muchomorem sromotnikowym. 	<p>jadalne i trujące;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady kodeksu grzybiarza. 		<p>wytwarzania produktów spożywczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady grzybów jadalnych i ich trujących odpowiedników. 	
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest łąka i jak człowiek wykorzystuje łąki; wyjaśnia, co to jest pole; wymienia produkty otrzymywane z pszenicy, żyta, owsa, jęczmienia kukurydzy; wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe rośliny łąkowe; rozpoznaje na fotografii i w terenie zboża uprawiane w Polsce; rozpoznaje na fotografii i w terenie rośliny oleiste. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta łąk; rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta pól. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia różnice między polem uprawnym a łąką; podaje przykłady organizmów uznawanych w rolnictwie za szkodniki. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia za pomocą samodzielnie wykonanego plakatu różnice między roślinami zbożowymi, warzywami a roślinami oleistymi; wyjaśnia, na czym polega pożyteczna rola ptaków na polu.
<ul style="list-style-type: none"> określa, czym są wody powierzchniowe; podaje przykłady wód powierzchniowych: stojących i płynących. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wód stojących i płynących występujących najbliżej miejsca zamieszkania. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; rozpoznaje prawy i lewy brzeg rzeki; wskazuje elementy doliny rzeki; podaje nazwy kilku rzek i jezior Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli naturalne i sztuczne zbiorniki wodne występujące w najbliższej okolicy; wskazuje na mapie rzekę główną i jej dopływy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są bagna i jak powstają; wskazuje na mapie największe rzeki w Polsce; podaje przykłady prawych i lewych dopływów Wisły;
<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy środowiska wodnego; wymienia strefy jeziora i podaje przykłady organizmów, które w nich występują. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy budowy ryby, które umożliwiają jej życie w środowisku wodnym. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie; opisuje cechy, które pozwalają roślinom żyć w wodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy ryb żyjących w Polsce; wymienia nazwy roślin i zwierząt żyjących w jeziorach Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak oddychają ryby.

Dział „Działalność człowieka a środowisko” - wymagania na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
---------------	-------------	-------	--------------	----------

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie: krajobraz; • wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy; • wyjaśnia pojęcie: środowisko antropogeniczne; • podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego charakterystycznego dla najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w terenie składniki krajobrazu charakterystyczne dla najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; • wyjaśnia, czym się różni krajobraz naturalny od antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli składniki krajobrazu na naturalne i przekształcone przez człowieka; • określa funkcje składników środowiska antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między składnikami naturalnymi a antropogenicznymi (przekształconymi przez człowieka). 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wpływu działalności człowieka na przeobrażenia środowiska przyrodniczego (miejskiego, wiejskiego, przemysłowego). 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w terenie składniki krajobrazu, które uległy przekształceniu (przeobrażeniu); • rozróżnia krajobraz wiejski i miejski; • podaje elementy krajobrazu wiejskiego; • podaje elementy krajobrazu miejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przeobrażenia środowiska najbliższej okolicy; • wskazuje funkcje, jakie pełnią części miasta, w tym własna dzielnica lub części najbliższego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zależności między elementami naturalnymi a antropogenicznymi krajobrazu; • wykazuje różnice między krajobrazem wiejskim a rolniczym; • charakteryzuje krajobraz przemysłowy. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazuje cechy krajobrazu najbliższej okolicy, które wskazują na działanie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy na podstawie aktualnych map i obserwacji w terenie; • wymienia nazwę, położenie oraz cechy wyróżniające miejsce zamieszkania (czyli małą ojczyznę). 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych map i fotografii; • wyszukuje obiekty w najbliższej okolicy, które są godne zwiedzania; • wymienia źródła informacji, które mogą być pomocne w poznaniu najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy; • pisze pytania do ankiety lub wywiadu z mieszkańcami najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje zdjęcia w różnych źródłach informacji, w celu wyjaśnienia, jakie nastąpiły zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy; • opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przestrzeni 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnych źródeł wiedzy w poznawaniu najbliższej 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje trasę wycieczki po najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady zmian krajobrazu i 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie starych

<p>miejsca, które warto odwiedzić;</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy krajobrazu, które zmieniły się w najbliższej okolicy pod wpływem działań człowieka; przygotowuje dokumentację (zdjęcia, materiały elektroniczne) na temat ciekawych miejsc w najbliższej okolicy. 	<p>okolicy;</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na znaczenie wywiadu i ankiety z rodziną i innymi mieszkańcami najbliższej okolicy w jej poznawaniu; wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe miejsca, które warto odwiedzić, dzieląc je na obiekty przyrodnicze i antropogeniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i w terenie miejsca, które warto odwiedzić i argumentuje, dlaczego warto to zrobić. 	<p>ciekawych obiektów w najbliższej okolicy na przestrzeni ostatnich 10, 20, 50 lat;</p> <ul style="list-style-type: none"> opracowuje informacje o najbliższej okolicy pochodzące z różnych źródeł wiedzy, w tym np. w ankiecie; pokazuje w terenie lub na mapie przykłady zmian antropogenicznych w krajobrazie najbliższej okolicy. 	<p>fotografii, opowieści rodzinnych i różnych źródeł wiedzy, które obiekty w najbliższej okolicy zmieniły się na przestrzeni 10, 20, 50 lat;</p> <ul style="list-style-type: none"> zaprasza najbliższą rodzinę lub kolegów z klasy na wycieczkę po okolicy i przygotowuje reportaż na ten temat.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody występujące w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy obszarów chronionych, pomników przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób w Polsce chroni się przyrodę; wskazuje na mapie Polski przykłady miejsc chronionych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obiektów w najbliższej okolicy, które zasługują na ochronę i uzasadnia swój wybór; wskazuje na mapie i w terenie obiekty chronione w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi informacje o obiektach chronionych w najbliższej okolicy i prezentuje je w klasie.
<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy i wskazuje obiekty zabytkowe w najbliższej okolicy; wymienia sposoby ochrony środowiska, które może sam stosować (oszczędzanie wody, energii elektrycznej, segregacja śmieci). 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę ochrony obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy; uzasadnia ochronę środowiska przyrodniczego w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zajęcia ludności w najbliższej okolicy, tradycję i kulturę; wyjaśnia geograficzne nazwy miejscowe i ich pochodzenie. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań chroniących zasoby naszej planety; ocenia stan ochrony środowiska w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kilka powodów, dla których należy dbać o nasze dziedzictwo przyrodnicze; wskazuje działania, które mogłyby poprawić stan środowiska najbliższej okolicy
<ul style="list-style-type: none"> wymienia ciekawe krajobrazowo miejsca w najbliższej okolicy; planuje wyjście na 	<ul style="list-style-type: none"> szuka w różnych źródłach informacji o ciekawych miejscach w najbliższej okolicy; szuka informacji o obiektach 	<ul style="list-style-type: none"> planuje prezentację o najbliższej okolicy, w tym o zmianach krajobrazu i o obiektach przyrodniczych i 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację na temat ciekawych miejsc w najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje komentarz do prezentacji o ciekawych obiektach

wycieczkę po najbliższej okolicy	chronionych w najbliższej okolicy	antropogenicznych w najbliższej okolicy.	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje folder o najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> • w najbliższej okolicy; pokazuje prezentację o najbliższej okolicy w klasie lub wskazuje i charakteryzuje ciekawe miejsca podczas wycieczki po najbliższej okolicy.
----------------------------------	-----------------------------------	--	---	--